

„În Maieru, am trăit cele mai frumoase și mai fericite zile ale vieții mele“

Liviu Rebreanu

SCUIBUL VISURILOR

Director fondator: SEVER URSA

PUBLIȚIE EDITATĂ DE CONSILIUL LOCAL MAIERU

ANUL XXVIII Nr. 3 (157) *** MAI 2024 *** 8 PAGINI ***

In Memoriam

Macavei Al. Macavei

(1947-2024)

Când i s-a acordat titlul de Cetățean de Onoare al comunei Maieru prietenului meu, Mac, spuneam, printre altele: Cred că una din cele mai importante recunoașteri a realizărilor și prețuirii unui om este acordarea titlului de Cetățean de Onoare de către comunitatea în care te-ai născut, ai crescut și ai urmat cursurile școlii primare și generale, cu alte cuvinte unde ți-ai petrecut primii ani ai copilăriei și adolescenței, ani care nu se vor șterge din memoria ta până vei trece la cele veșnice. Fiecare fir de iarbă, gureț, râpă, pom, uliță, colină, stâncă îți intră sub piele, își găsește un culcuș în minte și inimă și, fără să știi, te însoțește pretutindeni, nu o dată apărându-te de singurătate și necazuri. Sunt convins că așa s-a întâmplat cu toți măiereni (și nu numai) care, din motive obiective, și-au părăsit satul natal și s-au stabilit în alte părți ale țării sau ale globului pământesc.

În Maieru s-a născut și a făcut școala generală cel de care ne despărțim cu multă durere

în suflet. Trebuie să știți că viitorul procuror Macavei, sau Mac, cum îi spuneau apropiații, s-a născut în 28 mai 1947, dintr-o familie de țărani dârji, aprigi și dreți, având ca ascendent pe celebrul Boroiu,

prototipul lui Ion al lui Rebreanu, după cum însuși scriitorul mărturisea, lucru de care Mac avea tot dreptul să se mândrească; a fost întâiul născut, după el urmându-i sora sa, Maria. Din clasa a V-a, până în clasa a VII-a l-a avut ca diriginte

și reper în viață pe regretatul profesor de limba și literatura română Sever Ursa, intelectualul care și-a pus rodnică sa amprentă culturală asupra multor generații de elevi.

În anul 1966, a absolvit Liceul „George Coșbuc” din Năsăud. Deși el a vrut să devină profesor, la insistențele părinților a dat concurs la Facultatea de Drept din Cluj-Napoca, pe care a absolvit-o în 1977. O bună parte din viață a fost profesor la Leșu, Anieș și Maieru, dragostea lui cea dintâi, etapă în care a legat trainice prietenii cu colegii de breaslă.

În 1973, și-a unit destinul cu devotata și chibzuita anieșeană Lucia Macavei, născută Măgurean, la rândul domniei sale mare iubitoare de carte și de frumos. Rodul dragostei lor este fiul Săndel-Lucian, căruia s-au străduit să-i asigure o educație și instrucție cât mai aleasă, mai cu seamă

după ce s-au stabilit la Bistrița, dovadă că fiul și-a urmat tatăl în profesie, ba l-a și întrecut, devenind doctor în drept penal și judecător la Înalta Curte de Casație și Justiție din București, unde și-a întâlnit pe aleasa inimii sale, Alina Macavei, la rândul ei doctor în drept și judecător la Înalta Curte, secția civilă.

În capitala județului, Bistrița, Mac a fost pe rând: jurist la Direcția Muncii, procuror la Curtea de Conturi, iar înainte de pensionare, procuror la Parchetul Județului Bistrița-Năsăud, peste tot dând dovadă de autoritate morală desăvârșită. În toate aceste etape ale vieții sale, nu și-a uitat satul natal și consătenii, ajutându-i de fiecare dată când aceștia au apelat la el. Crescut de acasă cu simțul datoriei față de locul de muncă, purtând cu el, ca un talisman, omenia, modestia, bunul-simț, cinstea și dreptatea, și-a îndeplinit serviciul cu înalt profesionalism și bună credință, impunând respect și stimă pe unde a profesat.

În paralel cu serviciul, procurorul Macavei și-a făcut timp pentru a-și însuși zilnic noutățile în domeniul juridic, dar și pentru a-și înobilă sufletul cu arta și literatura română sau universală. Cei care au frecventat: Sinagoga din Bistrița, Palatul Culturii, Biblioteca Județeană „George Coșbuc”, Casa Argintarului, Casa cu Lei, Complexul Muzeal, expozițiile de pictură de la „Arcade” i-au văzut pe soții Macavei gustând cu plăcere concertele de muzică tradițională sau clasică, conferințe pe diverse teme, lansări de cărți și reviste, piesele de teatru etc. Iată de ce

această familie are pereții capitonăți cu trei rânduri de cărți, multe ediții princeps, cu autografele autorilor, de la Călinescu, Mircea Eliade, Emil Cioran, până la Mihail Sebastian, Camil Petrescu, Liviu Rebreanu, Alex. Ștefănescu și contemporanii: Andrei Pleșu, Gabriel Liiceanu, Mircea Cărtărescu și alții.

În ultimii ani, cei doi au făcut excursii în străinătate din dorința de a cunoaște alte culturi și civilizații. Trebuie să știți că procurorul Macavei și-a găsit timp să se ocupe și de scris, dovadă că

(Necrolog rostit la înmormântarea prietenului și colegului nostru, în data de 18 martie 2024)

(continuare în pag. 2)

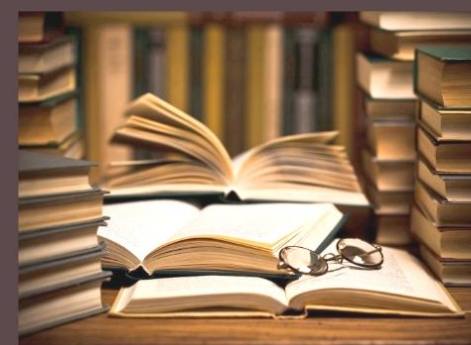
Icu CRĂCIUN

Semnal

Cronici și Rebreniene

Noul volum al lui Iacob Naroș se intitulează *Publicistică literară (2020-2024)* și este structurat în trei capitole: I. *Cărți și autori*, II. *Rebreniana erotică... și nu numai*, III. *Cronici măierene*. Primul capitol cuprinde cronici pentru cărți de poezie, proză, publicistică, istorie literară, dicționare, epigrame. Cele mai reușite semnale le au: Constantin Cubleșan, cu antologia *101 Poezii* (prefață de Mircea Braga), în care „Tema istorică se armonizează cu lumea și omul ca purtător de destin, dar și cu timpul și eternitatea, divinitatea și pierderea paradisului, viața și moartea, Binele și Răul, visul, amintirea, conștiința și fantasticul, canonul și abaterea de la el”; Ioan Pinteș, tot cu *101 Poezii* (prefață de Gheorghe Pârja), cu teme esențiale: „satul, copilăria, familia, bătrânețea, sacru și profan, timpul liturgic, viață, moarte, evocări, libertate, adevăr, frică, frig, dragoste etc.”; Ion Simuț cu volumul *Cum se scrie istorie literară*, cu „Reflecții libere despre modelul narativ al istoriei literare”, „Variante de istorii politice ale literaturii române”, „Vechiul și noul documentarism în istoria literară”, „Despre biografism și literatura confesivă după 1989”, „Biografismul etic și politic” etc.; Leon Iosif Grapini cu *Locul desfătărilor, Povestiri cu tâlc*, caracterizat de Irina Petraș drept „miniparabole cu final neașteptat și incitant”, pe care I. N. le prezintă succint, subliniind „varietatea stilistică,

Iacob Naroș

Publicistică literară

(2020-2024)

(continuare în pag. 2)

Icu CRĂCIUN

In Memoriam**Macavei Al. Macavei**

(1947-2024)

(continuare din pag. 1)

peste 20 de ani a fost redactor la revista „Cuibul visurilor”, unde și-a publicat o bună parte din articolele sale, articole pe care și le-a adunat în cartea „Un fel de amalgam” tipărită la editura TipoMoldova din Iași, în 2017; anul acesta, urma să publice cea de-a doua carte cu alte articole. Menționez că fără aportul domniei sale la editarea revistei „Cuibul visurilor”, aceasta n-ar fi supraviețuit 28 de ani de apariție neîntreruptă. Dar, Mac nu a colaborat numai la „Cuibul visurilor”. E suficient să amintim: „Mișcarea literară”, „Răsunetul”, „Mesagerul”, „Litera Nordului”, „Studii și cercetări etniculturale”, „Izvorul Someșului”, „Cetatea Rodnei”. De asemenea, a semnat prefețe la cărțile prietenilor. Timp de aproape 20 de ani a studiat cu asiduitate

și meticulozitate cele peste 200 de volume ale celebrului scriitor francez Honore de Balzac. Din pasiune pentru acest scriitor, Mac s-a apucat să învețe limba franceză, ba i-a vizitat câțiva ani de-a rândul și casele memoriale din bătrâna Franță; cu siguranță că avea în pregătire și o viitoare carte dedicată acestui mare prozator. Subliniez faptul că din anul 2011, procurorul Macavei a fost membru al Uniunii Ziaristilor Profesioniști din România. Puțină lume știe că procurorul Macavei a ținut un jurnal zilnic de peste 40 de ani. Poate, cândva, doamna Lucia și fiul Săndel-Lucian își vor da girul să fie publicat.

Una din marile bucurii ale sale a fost că din 4 ianuarie 2018 a devenit bunic a două gemene sănătoase și frumoase, Iarina și Letiția, lumina și bucuria familiei, lucru care i s-a

îndeplinit și ca urmare a credinței sale nestrămutate în Mântuitorul nostru. Tare ar fi vrut să trăiască să le vadă studente sau măcar liceene!

Închei acest necrolog cu vorbele lui rostite la finalul alocuțiunii sale cu ocazia acordării titlului de Cetățean de Onoare: „Oameni din toate colțurile lumii, prezenți sau virtuali prezenți, vă iubesc și vă îmbrățișez cu dor”. Doamne, amarnic a iubit viața!

Condoleanțe întristatei familii și bunul Dumnezeu să-l odihnească în împărăția celor drepti!

(Necrolog rostit la înmormântarea prietenului și colegului nostru, în data de 18 martie 2024)

Icu CRĂCIUNSemnal**Cronici și Rebreniene***(continuare din pag. 1)*

vocabularul, în special câteva expresii populare, proverbe și zicători, ziceri adaptate textului”; Mihai Zamfir cu *Scurtă istorie, Panorama alternativă a literaturii române*, volumele I și II, ediția a doua, considerat „un panoramic excepțional, redus la esențial sub forma unui text accesibil și lizibil, asemănător prozei literare”; Simona Antonescu cu romanul *Ultima cruciadă*, „cu treceri iscusite de la istoria reală la ficțiune, coincidențe și realități legate de cruciadă, de biserică, cometa Halley, pomenirea lui Iancu de Hunedoara și a victoriei lui lăudată de întreaga Europă, semn de mare cinste prin tragerea clopotelor zi de zi, la ora 12”, dar și cu *Chiajna din Casa Mușatinilor*, în care autoarea s-a folosit de legenda „cu un boier care s-a îndrăgostit de iele, una renunțând la viața de zână și l-a luat de soț, urmându-l la tron”; Olimpiu Nușfelean cu volumul de proză scurtă *Ultima zi a Peștișorului de aur*, considerate „mai mult decât

romane în miniatură, adică adevărate povești în adevărata lor grandoare, nu de-o schiopă, ci de dimensiuni incomensurabile”; Grigore Cotul cu volumul de epigrame *Dureri de... cot*, despre care prefațatorul Petru-Ioan Gârdea scrie: „Umorul lui Grigore Cotul este ironic, amar, ironic dojenitor, autoironic, el este un excelent partener de dialog umoristic, știe să râdă sănătos...”; Menuț Maximilian cu *Copilul de apă*, în versiune română și italiană, în care remarcă sensibilitatea și firea meditativă, nostalgică, catalogată „laconică, de notație, împlinită undeva între aforism și contemplația de tip haiku”, precum și cartea *Frontiere etnologice*, „bine documentată prin cultura tradițională, mai precis prin obiceiuri, îndemănări, îmbrăcăminte, mod de viață, dar și prin datini, credințe, tradiții etc.”. Precizăm că în acest capitol mai sunt recenzate cărți scrise de: Andrea H. Hedeș, Remus Valeriu-Giorgioni, Vasile Dâncu (senior), Valeriu Stancu, Cornel Cotuțiu, Marian Iancu, Icu Crăciun, Grigore Avram, Mircea Daroși,

George Vulturescu, Lucian Perța, Monica Rohan, Ovidiu Pojar și Damaschin Pop-Buia.

În capitolul al II-lea, I. N. scrie despre eternul feminin la Liviu Rebreanu, urmărind cupluri celebre precum Nadina și Petre, Ilona și Apostol Bologa, Toma Pahonțu și Cristiana Belcineanu, Mădălina și Puiu Faranga, Liana și Dandu, Horia și domnița Rafaela, Solomia și Lixandru, dar comentează și dialogurile dintre Niculae Gheran și Virgil Rațiu.

În ultimul capitol, sunt puse cronici despre alte cărți scrise de: Emil Bălăi, Sever Ursa, Lazăr Avram, Ioan Partene, Icu Crăciun, Damaschin Pop-Buia, Grigore Cotul, Valer Scridonesi-Călin, Alexandru Ometiță, Leon Iosif Grapini, Ion Buzași, Menuț Maximilian, Cornel Cotuțiu.

Îată o carte care vă îndeamnă la o lectură fertilă pentru a vă proteja de plictiseală și solitudine.

Icu CRĂCIUNIstorie măiereană**Anexa nr. 4****1796. Descrierea muntelui Dieci al localității Maieru**

Dieci, munte a comunei Maier. Părțile interne de munte sunt: *Păltinișul mare*, *Păltinișul mic*, *Piciorul Alunișului*, *Izvorul sub Petrile roși*. După descrierea din 1796, în dreapta se mărginesc cu muntele *Vilfa* a comunei Ilva și linia despărțitoare e *Șdiabu Frunzerilor*, spre sud cu păreul *Coșna*, spre nord cu muntele *Stânișoara* a comunei

Rodna Nouă și linia despărțitoare e de pe *Piciorul Teiului*.

Preste tot muntele e acoperit cu pădure, e loc forte frumos, plan, curat și toată privința plăcut. De apă se simțesce lipsă în temp de secetă.

În *Păltinișul mare* se pot face 401 cară de fen, în *Păltinișul mic* 8 și în *Piciorul Alunișului* 12 cară de fen.

Pășune e foarte ascelentă (sic!) și ajunge pentru 1500 oi pre 3 luni, 100 boi pre 2 ½ luni. După cartea funduară pădurea este de 3370 jug. 568 stj².

Acest munte a fost obiectul unui proces între comunele Maier și Ilva¹.

Apud. Nestor Șimon, *Dicționar toponimic...*, p. 98.

Anexa nr. 5**1851. Descrierea muntelui Dieci al localității Maieru. Districtul de contribuție Reteag, a Monorului cerc de prețuire nr. 48, Comisariatul de cerc Năsăud. Descrierea muntelui Dieci al Comunității contribuțoare Maieru**

Muntele *Dieci* al comunității Maieru se mărginește cu munții comunităților Șanț, Feldru, Ilva Mică și Salva.

Movilitul muntelui *Dieci* se începe de la movila care s-a făcut în vârful *Dealului Tăului*, de pământ, între trei granițe, adică Maieru, Salva și Șanț.

De la movila aceasta merge granița cu șanțenii pe *Dealul Tăului* la vale către răsărit, la îndepărtare de 500 de pași, s-a făcut movilă de pământ. Mai încolo, la 300 de pași către răsărit, se află o roată de jnepeni.

Mai înainte ține granița 600 de pași către răsărit, până la *Izvorul Roșu*.

De aici ține granița tot *Izvorul Roșu* către răsărit la îndepărtare de 2500 de pași, până unde se bagă *Izvorul Roșu* în *Diacă*.

Mai înainte merge granița pe apa *Diacă* în sus către amiazăzi în depărtare de 500 de pași până unde se nătlnesc 3 granițe, la adică Maieru, Șanț și Feldru; aicea se sfârșește granița cu și se începe cu feldrihanii. De aicea merge granița cu feldrihanii tot pe *Diacă* în sus către miazăzi, la îndepărtare de 800 de pași până unde se iscade² *Izvorul Diacă*.

Mai încolo, din iscarea *Izvorului Diacă* la deal

² Se ivește, izvorăște

(continuare în pag. 3)

[Anexa nr. 3 din studiul *Contribuții referitoare la consemnarea proprietății în „granița năsăudeană” în secolele XVIII-XIX*, semnat de dl. dr. Adrian Onofreiu, articol apărut în volumul *ECONOMIA REGIONALĂ: IPOSTAZE RURALE ȘI URBALE (REGIONAL ECONOMY: RURAL AND URBAN INSTANCES)*, ed. Presa Universitară Clujeană, 2011, coordonatori: Iosif Marin Balog, Rudolf Grăf, Ioan Lumperdean]

Adrian ONOFREIU

Istorie măiereană

Anexa nr. 5

1851. Descrierea muntelui Dieci al localității Maieru. Districtul de contribuțiune Reteag, a Monorului cerc de prețuire nr. 48, Comisariatul de cerc Năsăud. Descrierea muntelui Dieci al Comunității contribuitoare Maieru*(continuare din pag. 2)*

către miazăzi la îndepărtare de 700 de pași, până în opcina supt *Vâlfa*, unde se află o piatră mare statornică, pe care o numim movilă.

Mai înainte merge granița între amiazăzi și sfințit și ține tot *Izvorul Vâlfi* la vale, 600 de pași, până unde se'ntâlnesc 3 granițe, adică Maieru, Feldru și Ilva Mică; aicea se sfârșește granița cu feldrihanii și se începe cu ilvenii mici.

De aicea merge granița tot pe *Izvorul Vâlfi* la vale, în depărtare de 5400 de pași, până unde se bagă *Izvorul Vâlfi* în apa sau *Valea Coșni*, unde se sfârșește granița cu Ilveni mici și se începe pe apa *Coșna*. Mai înainte ține granița pe apa *Coșna* către miază noapte, 2500 de pași, până unde se bagă *Izvorul Runcului Tunzerilor* în *Coșna*, și aicea se începe granița cu sălăoanii.

Mai înainte se sucește granița cu Sălăoanii la deal către răsărit, pe *Izvorul Runcului Tunzerilor*, la îndepărtare de 200 de pași, până unde se iscăde *Izvorul Runcului Tunzerilor*.

Mai încolo ține granița tot către răsărit, din iscarea izvorului la deal, pe mijlocul Șdeabului

Runcul Tunzerei, în depărtare la 800 de pași, până în vârful dealului.

Mai înainte merge granița către miază noapte și ține tot muchia dealului, la îndepărtare de 600 de pași, până în vârful *Runcului Tunzerei*. De aicea merge granița tot pe vârful, către miază noapte, în depărtare de 700 de pași, până în *Dealul Tăului*, unde se află movila între trei granițe, de la care movilă s-a început descrierea muntelui *Dieci* și la care se încheie.

Maieru, în 30 iulie 1851

Comitetul comunei Maieru: Anhidim Partene, oficial conducător; Ioan Croitoru; Grigore Magdalini, Ștefan Cobzalău, Mihai Breșia, Clemente Hădărău, Clemente Coruțiu, oamenii comitetului; de nume subscriitor, A. Partene, of. conducător.

Comitetul comunei Feldru: Alexa Onighi, conducător; Ștefan Pop, Onisim Pintican, Iosif Titieni, Alexa Brânză, Gavril Ganea, Simion Scridon, oameni în comitet; de nume subscriitor, Alexa Onighi, conducător.

Comitetul comunei Ilva Mică: Filip Moge, oficial conducător; Onisim Gagea, Tofan Marcu, Vasile Irimie, Larion Bența, Larion Sângeorzan, Andrei Sângeorzan, oamenii comitetului; de nume subscriitor, Filip Moge, oficial conducător.

Comitetul comunei Neu Rodna: Anhidim Șot, conducător; Alexa Grapini, Clemente Iugan, Ioan Petreșcan, Petre Sângeorzan, Anton Pop, oamenii comitetului; de nume subscriitor, Moses Popelea³.

³ A.N.B.N., colecția *Virgil Șotropa*, d. 181/1, f. 67-70.

[Anexa nr. 3 din studiul *Contribuții referitoare la consemnarea proprietății în „granița năsăudeană” în secolele XVIII-XIX*, semnat de dl. dr. Adrian Onofreiu, articol apărut în volumul *ECONOMIA REGIONALĂ: IPOSTAZE RURALE ȘI URBALE (REGIONAL ECONOMY: RURAL AND URBAN INSTANCES)*, ed. *Presa Universitară Clujeană*, 2011, coordonatori: Iosif Marin Balog, Rudolf Gräf, Ioan Lumperdean]

Adrian ONOFREIU

Profil**SILVIA TOFANĂ,
măiereanca cu doctorat în inginerie și management**

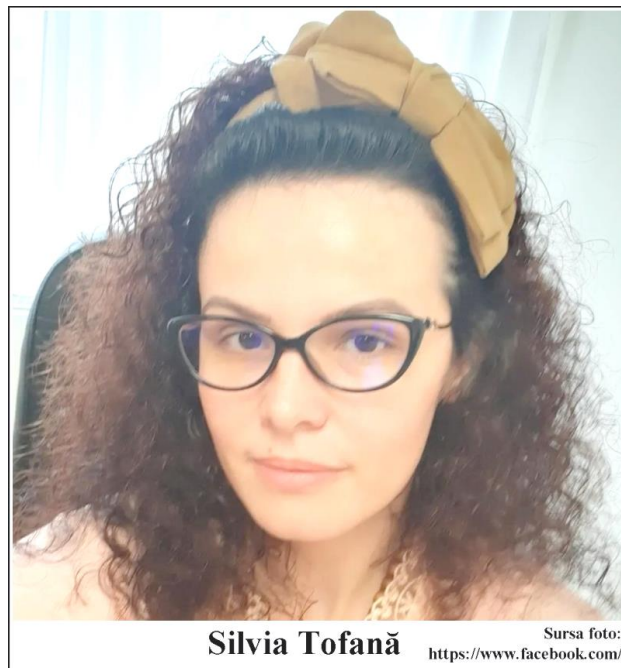
Doamna Silvia Tofană și-a luat doctoratul anul acesta (2024) în cadrul Universității Tehnice din Cluj-Napoca în domeniul inginerie și management cu lucrarea *Cercetări și contribuții privind implementarea de soluții ale economiei circulare în industria lemnului*; pentru acest studiu s-a pregătit cu osârdie peste trei ani, întocmind și publicând multe lucrări în diverse reviste de profil.

Absolventă a școlii generale măiereană și cele liceale din Sângeorz-Băi (profil matematică-informatică, promoția 2005), unde a avut rezultate excelente, a urmat apoi Universitatea Tehnică din Cluj-Napoca pe care a absolvit-o cu aceleași rezultate, după care, firește, și-a luat și masteratul.

Ambițioasă și destoinică, dar modestă, Silvia Tofană este înzestrată cu bune competențe de comunicare, organizare, distribuție și îndeplinire de sarcini prin experiența la locul de muncă (17 ani), dar și cele de leadership, având o bună cunoaștere nu numai a proceselor complexe din industria lemnului, ci și a informaticii. Competențele sale digitale au ajuns la cel mai înalt grad, acela de utilizator experimentat, dobândite încă din timpul facultății, fiind pricepută la procesare de texte, preluare de date în diferite soft-uri economice și tehnice etc. Precizăm că locul de muncă al d-nei Silvia Tofană a fost la firma M. I. S. GRUP S. R. L. a domnului Emil Iugan, unde a lucrat peste 13 ani ca: economist, șef birou analize economice, operator introducere, validare și prelucrare date; ea este pricepută în întocmirea N. I. R., notelor contabile, declarații contabile în softul Logicont, Daga și AsisRia, operare în programe de trezorerie, aplicații bancare (BRD, BCR, BT, Intesa Sanpaolo, CEC), întocmire documente/decontare certificate medicale în raport cu CNAS BN, operare în

Revisal, Sumal, ITM BN, AJOFM BN. În prezent, are propria sa afacere.

Să mai spunem că, harnică fiind, își rotunjește veniturile familiei în calitate de contabilă la peste 30 de firme. De asemenea, cunoaște limba engleză și a parcurs toate cele 5 cursuri post universitare, care îi acordă competențe antreprenoriale, manageriale și dreptul de a preda discipline de specialitate în

Silvia Tofană Sursa foto: <https://www.facebook.com/>

învățământul superior. Subliniem faptul că d-na Silvia Tofană a absolvit și atelierele de lucru ale aceleași universități, privind importanța și impactul digitalizării la nivel social și economic, metodologia cercetării, elemente de inovare în cercetare, cercetare științifică: de la concept/model către componenta practică, dar și cele 5 workshop-uri de consiliere din cadrul aceleiași universități.

Ca soție și mamă devotată, se ocupă, alături de soțul ei, Marius, atât cât le permite timpul, de creșterea și educația celor doi copii, deocamdată „grădinari”, străbunica și bunicii grijulii fiindu-le „baza”.

Icu CRĂCIUN

**Lista măierilor cu doctorate luate în
România și străinătate**

1. Dr. DAN TOADER ANDRONESI, medicină umană, România
2. Dr. GRIGORE AVRAM, silvicultură, România
3. Dr. LAZĂR AVRAM, petrol și gaze, România
4. Dr. MIA AVRAM, pedagogie și psihologie, Moldova
5. Dr. LOGIN T. BERENDE, medicină veterinară, România
6. Dr. OVIDIU BINDEA, istorie, România
7. Dr. ALIN BONTAȘ, filozofie și religie, Germania
8. Dr. SILVIU BORȘ, istorie, România
9. Dr. SILVIA D. CEUCA+, drept, România
10. Dr. EMANUEL COMAN, sociologie, S. U. A.
11. Dr. DOREL HOZA, horticultură, România
12. Dr. MIRCEA ILIEȘIU+, drept, România
13. Dr. SORIN LOGIN+, medicină umană, România
14. Dr. LUCIAN-SÂNDEL MACAVEI, drept, România
15. Dr. DORU-VALER MĂTI, istorie, România
16. Dr. MIRCEA MUREȘEANU+ (născut în Anieș), geografie, România
17. Dr. IOAN PARTENE+, litere, Ungaria
18. Dr. TITUS POP (junior), litere, România
19. Dr. AUREL PUI, chimie, România
20. Dr. DAFINA RAȚIU, lingvistică, Franța
21. Dr. IOAN RAȚIU+ (din Anieș), drept, România
22. Dr. VALER SCRIDONESI-CĂLIN, fizică, România
23. Dr. SILVIA TOFANĂ, inginerie și management, România
24. Dr. LAZĂR URECHE+, istorie, România
25. Dr. OVIDIU URSA, litere, România

Doctoranzi

1. Drd. CLAUDIA CANDALE, energetică, România
2. Drd. ONIȚA VERONICA, Fitopatologie, România

Icu CRĂCIUN

Istorie măiereană

OFIȚERI MILITARI DIN MAIERU ÎN ARMATA AUSTRIACĂ ȘI AUSTRO-UNGARĂ

Multă vreme românii din Transilvania au fost siliți să trăiască fără a avea o pătură suprapusă care să le reprezinte interesele. Această situație vine din trecut. Noi nu am avut acea lume suprapusă, acea societate de tip feudal. Românii din Transilvania li s-a refuzat accesul în clasa dominantă nobiliară și li s-a impus un statut de obediență, de aservire.

Această situație a început să se schimbe la sfârșitul secolului al XVII-lea și începutul secolului al XVIII-lea, când episcopul Atanasie Anghel, împins de disperarea neamului românesc, a hotărât unirea cu Biserica Romei. Unirea a fost condiționată de accesul românilor la școli, funcții în administrație și meserii.

Înființarea școlilor românești a reprezentat un avantaj considerabil. Țăranul român din Transilvania a început să se instruiască, să învețe să scrie și să citească și să socotească.

Pe teritoriul Regimentului II românesc de graniță a apărut în fiecare comună câte o școală. La Năsăud s-a înființat Institutul militar, care pregătea subofițeri și funcționari pentru Regimentul II românesc de graniță. Până în anul 1830 au fost promovați din rândurile elevilor Institutului militar din Năsăud un număr de 46 de ofițeri (dintre care 1 maior, 9 căpitani, 20 de locotenenți și 16 sublocotenenți)¹.

În războaiele purtate de Imperiul Habsburgic grănicerii năsăudeni au luptat cu vitejie, fiind capabili de mari fapte de arme. Acestea au fost înfăptuite cu prețul unor pierderi umane considerabile.

Grănicerii năsăudeni au primit botezul focului în anul 1779, când au luptat împotriva armatei prusace la Troppau, evidențiindu-se prin curajoase fapte de arme².

Pierderile suferite în timpul războaielor cu Prusia nu sunt cunoscute.

În timpul războiului ruso-austro-turc din 1787-1792 grănicerii năsăudeni au luptat în Moldova și în Țara Românească. La 3 iunie 1790, trei regimente ale armatei austriece au fost înconjurate de armata otomană lângă cetatea Giurgiu, fiind salvate de intervenția Regimentului II românesc de graniță de la Năsăud³.

În timpul războiului ruso-austro-turc din 1787-1792 Regimentul II românesc de graniță de la Năsăud, cu un efectiv de 3.420 de ostași, a pierdut 1.218 ostași⁴.

În timpul războaielor napoleoniene Regimentul II românesc de graniță de la Năsăud a pornit spre câmpurile de luptă din Occident. Începutul l-a făcut Batalionul 1, care a fost încadrat în armata austriacă de la Rin și a primit botezul focului la 23 august 1793⁵. În timpul campaniei din 1793-1796 de pe frontul Rinului împotriva armatei franceze, batalionul a pierdut un număr de 977 de ostași (din care 122 morți, 761 răniți și 94 de prizonieri)⁶.

Batalionul 2 din Regimentul II românesc de graniță de la Năsăud, a fost dislocat la 9

septembrie 1796⁷. Prima bătălie a fost cea de pe râul Piave din 30 octombrie 1796, unde Batalionul 2 comandat de căpitanul Petre Meheșiu, a ținut piept de la ora 8 dimineața până la orele 2 după amiaza unui atac dat de 2.000 de francezi⁸. Una din cele mai grele lupte s-a purtat la podul de la Arcole, la Areda Venetiei. Dacă francezii ar fi ocupat podul armata austriacă ar fi putut fi înconjurată, atacată din spate și nimicită. Apărarea podului a fost încredințată Batalionului 2 din Regimentul II românesc de graniță de la Năsăud. În capul podului stătea căpitanul Rotar, care și-a pierdut viața în timpul luptelor din prima zi. În primele rânduri a luptat de asemenea și căpitanul Herța. Românii au apărat podul timp de trei zile, între 15-17 noiembrie 1796. În timpul acestor trei zile Batalionul II a pierdut 841 de ostași (din care 396 morți, 399 răniți și 46 prizonieri). Dintre ofițeri 1 căpitan și-a pierdut viața, 3 căpitani și 2 locotenenți au fost răniți, iar 1 căpitan a căzut prizonier. Au fost luați prizonieri un număr de 350 de francezi⁹.

Batalionul 3 a plecat din Năsăud tot în anul 1796. Împreună cu Batalionul 2 a participat la lupta de la Rivoli din anul 1797¹⁰.

Tot în războaiele napoleoniene grănicerii năsăudeni au luptat în apropierea Varșoviei în anul 1809, iar în 1812 Batalionul 1 a fost dislocat în Galiția, de unde a revenit în 1813 apoi a plecat în Italia, unde a luptat împotriva lui Murat, viceregele Neapoleului¹¹.

În campaniile din perioada 1792-1801 Regimentul II românesc de graniță de la Năsăud a pierdut 1.534 de ostași¹². La acestea se adaugă pierderile suferite în perioada 1805-1815.

În timpul Revoluției de la 1848-1849 Regimentul II românesc de graniță de la Năsăud a luptat de partea Austriei, împotriva armatei maghiare.

În cele aproape nouă decenii de existență a Regimentului II românesc de graniță de la Năsăud, ostașii acestuia au luat parte la 20 de campanii și 133 de bătălii și lupte¹³.

Între 1762-1851, în timpul existenței Regimentului II românesc de graniță de la Năsăud, au căzut în lupte peste 3.000 de oameni¹⁴.

După desființarea Regimentului II românesc de graniță de la Năsăud, românii năsăudeni au fost încadrați mai ales în Regimentul 63 infanterie austro-ungară de la Bistrița și în alte unități militare austriece. Ei au participat la luptele din anul 1859 împotriva

armatei franco-piemonteze și la luptele din anul 1866 împotriva armatei italiene.

În anul 1884 George Barițiu consemna un număr de 174 de români de pe teritoriul Regimentului II românesc de graniță de la Năsăud care au ocupat funcții de ofițeri în armata austriacă (inclusiv în propriul regiment), printre aceștia fiind 8 ofițeri superiori, numiți de împărat¹⁵.

Redăm în continuare numele unor ofițeri români din comuna Maieru:

Teofil Barna a fost căpitan în Regimentul II românesc de graniță de la Năsăud și în Regimentul 62 infanterie austro-ungară de la Târgu Mureș¹⁶.

Carol Bobu a fost locotenent în Regimentul II românesc de graniță de la Năsăud. A fost rănit în timpul luptei de la Areda Venetiei¹⁷.

Alecsandru Bob Hangea a fost locotenent în Regimentul 63 infanterie austro-ungară de la Bistrița, iar ulterior căpitan¹⁸.

Sever Hangea a fost căpitan în Regimentul II românesc de graniță de la Năsăud și în Regimentul 50 infanterie austro-ungară din Alba Iulia. A fost decorat cu „Medalia de război” și cu medalia „Crucea pentru serviciu”¹⁹.

Dănilă Ilieș a fost locotenent superior în Regimentul II românesc de graniță de la Năsăud. A fost decorat cu medalia „Crucea pentru armată”²⁰.

George Ilieș a fost căpitan în Regimentul II românesc de graniță de la Năsăud. A fost decorat cu „Medalia de aur pentru bravură”. S-a distins în luptele de la Schweigerheim și Frayspach, din anul 1794, împotriva armatei franceze²¹.

Ștefan Ilieș a fost locotenent superior în Regimentul II românesc de graniță de la Năsăud²².

Mihail Pop s-a născut în anul 1809. A fost locotenent în Regimentul II românesc de graniță de la Năsăud. A fost decorat cu medalia „Crucea pentru armată”²³.

Deși românii au susținut de-a lungul timpului cauza Austriei, pentru care au luptat cu abnegație, aceasta manifestă azi o atitudine ostilă României. Faptele grănicerilor năsăudeni, acești eroi ai neamului românesc, nu beneficiază astăzi de aprecierea pe care o merită din partea societății românești. Nu există nici un film care să aibă ca subiect faptele de arme ale grănicerilor năsăudeni și nici un cântec nu elogiază acțiunile lor. Ca o recunoaștere a eroismului acestora, ar fi binevenit ca primăriile să denumească străzile cu numele unor ofițeri originari din acestea.

¹⁵ Mihail E. Ionescu, „Regimentele grănicerești române din Transilvania și Banat și rolul lor în lupta socială și națională a românilor”, în Ilie Ceaușescu (coordonator), *File din istoria militară a poporului român*, vol. XI, Editura Militară, București, 1983, p. 216.

¹⁶ Serviciul Județean al Arhivelor Naționale Bistrița-Năsăud, *Colecția personală Iuliu Moșil*, dos. 75, f. 229.

¹⁷ *Ibidem*, f. 229.

¹⁸ *Ibidem*, f. 283.

¹⁹ *Ibidem*, f. 284.

²⁰ *Ibidem*, f. 290.

²¹ *Ibidem*, f. 292.

²² *Ibidem*, f. 291.

²³ *Ibidem*, f. 362.

⁷ Corneliu Albu, *op. cit.*, p. 85.

⁸ Carol Göllner, *op. cit.*, p. 132.

⁹ *Ibidem*, pp. 134, 135.

¹⁰ Corneliu Albu, *op. cit.*, p. 86.

¹¹ *Ibidem*, p. 86.

¹² Alexandru Nistor, Ioan Mureșan, Ion Rusu Sărățeanu, Ioan Viraj, *Îndrumător în Arhivele Statului. Județul Bistrița-Năsăud*, București, 1988, p. 149.

¹³ Valeriu Șotropa, *Districul grăniceresc năsăudean și locul său în lupta pentru progres social și libertate națională a românilor din Transilvania*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1975, p. 121.

¹⁴ Alexandru Nistor, Ioan Mureșan, Ion Rusu Sărățeanu, Ioan Viraj, *op. cit.*, p. 149.

¹ Carol Göllner, *Regimentele grănicerești din Transilvania 1764-1851*, Editura Militară, București, 1973, p. 168.

² Corneliu Albu, „Față în față cu Bonaparte pe puntea de la Arcole”, în Cristian Popișteanu (redactor șef), *Magazin istoric*, anul VII, Nr. 11 (80), Noiembrie 1973, p. 85.

³ Carol Göllner, *op. cit.*, pp. 128, 129.

⁴ *Ibidem*, p. 129.

⁵ Corneliu Albu, *op. cit.*, p. 85.

⁶ Carol Göllner, *op. cit.*, p. 131.

Cartea**VERONICA OȘORHEIAN, CALENDAR DE AMURG (75)**

O surpriză plăcută, tocmai între întâi și Opt Martie, când semnele unei primăveri atipice sunt tot mai evidente, a fost să primesc din partea Veronicăi Oșorheian, trăitoare la Alba-Iulia, dar cu solide origini strămoșești în zona noastră, respectiv Someș-Ilve, mai precis Leșu, o bijuterie literară ce pare a încheia într-un mod onorabil cariera scriitoricească; departe de mine gândul de a o considera „cântec de lebedă”, dar cartea este de excepție.

Volumul se intitulează simbolic *Calendar de amurg (75)*, e apărut la *Editura Eco Transilvan*, Cluj-Napoca, 2024. Coperta și ilustrațiile, mai mult decât adecvate fiecărei pagini, sunt plasate, cu bună știință, de scriitoare și aparțin graficianului, de data aceasta, Andrei Medinski (cunoscut pictor), tocmai din Timișoara, dar un bun cunoscător al meleagurilor leșene, din propria-i copilărie petrecută în Leșu. Desenele, în număr de douăzeci și unu, parcă sunt decupate de pe o columnă imagină a satului transilvănean. Atrage atenția cititorului și motto-ul, cu intenție ales; autoarea se decide, momentan, să încheie una din paranteze, adică poezia, dar ne dă de înțeles că ar mai avea și altele la care ar putea reveni.

O emoționantă spovedanie literară a autoarei deschide cartea, e vorba de capitoul intitulat „Crezul meu literar”, unde întâlnim gânduri bune despre citit, cu alte cuvinte o sinceră părere despre carte-cititor, scriitor.

În „Cuvânt de început”, Veronica Oșorheian ne pune în temă cu geneza cărții, ce ar trebui să scriem la împlinirea unei vârste rotunde, cum îi omagiem pe cei în cauză sau, de ce nu, cum se auto-omagiază ei înșiși.

După exemplificarea câtorva asemenea intervenții, ne referim la Mircea Ioan Prahase, Ioan Seni, Liviu Păiuș, Ioan Brad, Sever Urșu (de la Maieru), autoarea își exprimă sincer și curat intenția de a se retrage din ceea ce face de la vârsta de 50 de ani, și anume, scrisul. Numai că, din experiența atâtor alte cazuri, din scris, nu te poți retrage decât atunci când îți s-au încrucișat mâinile pe piept. Iată, așadar, un exemplu de o autentică și concisă autoprezentare, modestă în felul ei, dar pertinentă, plină de generozitate și artistică

sensibilitate, că doar tronează poezia în creația sa; nu mai vorbim de respectul pentru cuvântul scris, pentru tradiții și datini străbune și, nu în ultimul rând, chiar și pentru cei care s-au aplecat asupra scrierilor sale - prin recenzii, întâmpinări de carte etc -.

Veronica Oșorheian are în matricea ei spirituală cultul strămoșilor, nu de ieri, nici de azi, ci din totdeauna. Ea își evocă cu nostalgie, bunica și bunicul, mama și tata, deopotrivă. Face o incursiune în genealogia familiei, prin câteva personalități ale vremii, ne dăm seama astfel, că, în egală măsură, în neam, există o ramură intelectuală (ingineri, preoți, dascăli), dar și o sănătoasă parte de țărani cu dragoste de sat și glie.

În „Târziu, dar s-a petrecut” (p. 14) – autoarea ne vorbește cu emoție, despre momentul când și-a văzut pentru prima oară numele tipărit, aceasta s-a petrecut acum 25 de ani, cu poezie, primele volume au fost: *Dor de copilărie* (1999) și *Miracol* (2000).

Avem apoi douăzeci și șase de poeme bine alese, cu tematici diferite, dar toate au un numitor comun, sunt scrise din inimă, în cea mai curată tradiție românească, unde satul (de la facere și până în zilele noastre), copilăria, familia, casa părintească, datini și obiceiuri străvechi sunt la loc de cinste.

„Popas la matcă” (p. 23) – ne vorbește despre obârșii, în stilul celui mai autentic tradiționalist, e vorba de apartenența la plaiurile natale, la cei dragi din neam: „Popasul meu, la matcă, e tot mai rar de-acum (p. 23), iar moștenirea scriitoarei e în acele „șiruri de cuvinte” - rânduite poetic, adăugăm noi.

Un elogiu sensibil pentru mamă și bunică întâlnim în poezia „Poveste cu tâlc” (p. 25); obiceiuri și datini străvechi, munca la câmp, cositul, poveștile satului sunt prezente în „Cărarea ursului” (p. 33): „Cosașii au venit de cu seară,/ să fie odihniți la ivirea zorilor.”; „Satul”: „Acolo m-am născut, acolo am rămas/ Cu toate ale mele, cu toate ale lui” (p. 43).

Peisaje din natură, adevărate pasteluri avem în „Amurg” (p. 47); traiul la sat în „Cadența rurală” (p. 49); școala și dascălii ei în „Doru-mi tomnatic de buchii (p. 53) și „De dragoste” (p.55); despre dor citim în „Tainicul dor” (p. 59); viața socială, vremuri noi, femeia în

„Întrupare și menire” (p. 65). Poezia „Seceriș” – (titlu metaforic ales), preluată de pe manșeta volumului Veronica Oșorheian, *Colocvial. Fațete ale binomului autor – impact relațional, volumul al III-lea*, Ed. Eco Transilvan, Cluj-Napoca, 2023, face referire la „holda de cuvinte” secerată și adunată în snopi legați doar în vis (p. 69); sunt surprinse aspecte ale vieții satului, în momentele lui esențiale, precum „Nunta cu drumul legat” (p. 71).

Despre trecutul istoric al satului, cu bogate activități culturale din Leșu, citim în „Jariștea” (p. 81), despre grijile mamei în „Sânul mamei” (p. 93), iar despre câteva toponime ale satului, în „Cărări” (p. 95); găsim și câteva figuri de oameni ai satului în „Ulița lui Calistraș” (p. 106); natura e prezentă în poeme cum ar fi: „Concert primăvărat” (p. 97) și „Semne de primăvară” (p. 105), iar copilăria și jocurile ei în „Țintarul” (p. 101).

Doar în urma reluării poemelor, din cele câteva volume ale autoarei, într-o antologie unică, se va putea face o analiză mai complexă pe teme majore, motive etc., pentru a ne da seama de valoarea creației de ansamblu - literară, estetică și nu numai -.

Opinii critice asupra poeziei Veronicăi Oșorheian aparțin lui Ion Radu Zăgreanu, Aurel Pantea, Ioan Pop, Leon-Iosif Grapini, Victor Știr, Menuț Maximilian, Ana Pintilie-Gruță, Monica Grosu, Ion Buzăși, Gabriela Mircea, Cornel Cotuțiu, Vasile V. Filip, Mircea Daroși, Aurel Podaru, Jacob Naroș, Icu Crăciun ș. a.

Addenda vine cu două prezentări de carte dragi autoarei, din partea lui Menuț Maximilian și a lui Cornel Cotuțiu.

Fișa biobibliografică e la zi, complexă, de la date biografice, la colaborări, parcursul profesional ocupațional, la cărți publicate în număr de douăzeci și patru, volume îngrijite, coordonate, prezența în volume și publicații omagiale, în dicționare literare, înregistrări la radio, alte tipuri de colaborări și nu în ultimul rând, distincții și premii literare obținute.

Un „album ilustrativ” încheie acest volum, de pe manșeta căreia citez aceste versuri emblematice cărții și autoarei: „Uitându-mă în urmă – cum anii mi s-au dus -./ Ca fluturii văratici plecați să se cunune,/ Îmi pare că ceva aș mai avea de spus,/ Despre destinul darnic avut, și eu, prin lume./ Nu-i cine știe ce, dar las și eu o urmă,/ Cum lasă rândunica în zborul ei grăbit,/ Când își clădește cuibul și aerul îl curmă/ În două părți egale – apus și răsărit -.”

Jacob NAROȘ

De-ale lui Ilie

Abilitățile mele tehnice și/sau practice sunt foarte apropiate de zero! Niciodată n-am fost un meseriaș! Mărturisesc că am încercat să-nfiletez cândva un bec și m-am electrocurentat, altădată, doamne, doamne să nu mă bată, am bătut un cui în peretele bătrânei mele săli de clasă, unde-am trăit 28 din anii tinereții mele și pironul a dispărut! Așa că am agățat tabloul cu vietăți acvatice adus din Belgia pe care l-am montat într-un cadru din patru bețe rotunde de mesteacăn deasupra tocului de ușă, (ce nu mai era) care despărțea cele două sălițe, transformată cu trei bucăți de scândură găsite în podul cantonului în BIBLIOTECĂ! Așa am mai astupat o gaură! Dar am lăsat suficient loc sub raftul jos, încât piticii din clasele I și II să se poată strecura în clasa lui Toderică, iar uriașii din III, IV să ajungă cât Coșbuc de mare! Așa se trecea pe vremuri clasa!

Moș Ylie Inventator

În domeniul pedagogic am promovat, înainte de învățământul modern, care dă azi burse de merit la repetenți, (ăștia ar trebui să mai treacă pe sub raftul librăriei, poate dau cu capul de vreo carte!), așa, unde am rămas?! Aaaa, la disciplinele opționale! Vinerea ne luam trăistuța și fuga – fuguța la lecții cu necuvântătoare: ierburi, flori, ciuperci, arbori, melci, gărgărițe, vervețe, zburătoare. Aveam câte-o reclamațiune dar vorba cuiva care zicea că statul îs eu, io eram direcțiunea! Tot aici la școala unde nu aveam nici apă, ci doar borcut într-o găleată ruginită, nici lumină, dar lumina dinspre pădure, am ajuns în ultimul grad cu o lecție verde: am scos cele 4 băncuțe pe iarbă, iar dascălilor invitați le-am facut un amfiteatru din scânduri și butuci, ca să prind în virtutea acestor experiențe în 2004, locul IV pe țară la concursul Ford Motor Company cu

proiectul ”Școala scatiilor – Academia Naturii”. Hmmm, se pare că situația devine gravă dacă încep să-mi scriu ce-mi trece prin memorii!

Lipsa de spațiu te face inventiv! Da! Se pare că am stofă de inventator! Uscător dintr-o tijă metalică atârnată după șemineul Caldii cu două șireturi lungi de cîrligele etajerei pe care odihnesc doar noaptea, penca ziua le folosesc oale și ulcele, doamne fere, păhărele! Apropo de policioara de pe care alunecau potirele, am aplicat o bordură dintr-un fel de bandă lipicioasă folosită la etanșarea ușilor și ferestrelor. Ca să nu mai am cioburi, dară că hârzoburi!?

Masa încălțată! Ca să nu murdăresc covoarele noi aduse de Ioana, am încălțat măsuța,

(continuare în pag. 6)

Ilie HOZA

De-ale lui Ilie**Moș Ylie Inventator***(continuare din pag. 5)*

care stă mai tot timpul afară, dar când ninge ori când plouă, că doară n-om mânca ș-om bea c-o umbreluță la gurută, aici am închis paranteza, deci ziceam că i-am tras măsuței patru șosete desperecheate ca să nu avem tină și humă la noi în cămară!

Coșul cu cârlig! Într-un anume moment al nopții, când nu mai aveam nevoie de pălărie, cușmă, șapcă, mănuși, etece, dar nici unde să le pun, am inventat un coș de nuiele în care am depus cele mai de sus, cotăruță pă care-am agățat-o într-un cârlig pe/în grindă, lângă ușă! Îți mai aduci, tu, ia aminte, când ne iubeam noi într-o mănușă!

Scaunelul c-un picior rupt! Găsit în șura cea bătrână! Mă tot gândeam cum să-l oblojesc! Am luat joagărul mic și i-am tăiat și cele trei picioarele sănătoase la înălțimea piciorului olog! Așa mai mult l-am ologit! Dar l-am vindecat de cangrena cea nasoală! Acum e bine, sănătos stă cu mine la masă cu

Scaunelul roșu
Foto: Ilie Hoza

cărțile pe genunchi și pe față!

Dulăpiorul rabatabil cu etajere de pânză nu l-am inventat eu, dar ne-mai-având loc în cămară nici cât să arunci un borcan l-am așezat la picioarele canapelei și l-am ancorat cu un cablu de-un cârlig înșurubat în grindă. Hainele, cam multe rămase le-am pus pe umerase introduce în saci de plastic transparent, (ca să găsim mai lesne ce ne trebuie), pe care tot așa i-am spânzurat de grinzile laterale ale apartamentului.

Cartea cu creionul legat cu sfoară de copertă, după amintirea cu tăblița, (tableta?!) de care era legată o bucățică de tibișir! Ușor de făcut. Dai o găurice cu tirbușonul în colțul din dreapta sus al copertei din spate, amuș e mai ușor, cărțile au manșetă, apoi introduci ori dai șfară-n țară și legi un capăt de creion ros de șoriceii de la școală. Faci adnotări ori scrijelești ca să știi unde-ai ajuns, ori cine ești?! Aceste cărți nu le mai vinzi, doar ție ți le împrumuți, ca să le citești oriunde, chiar și-n mormânt de te pitești

Pragul învelit cu un covoraș! Era năcăjât, ros, rupt și tot timpul

dincolo de cămară. În Maramureș pragul e foarte înalt ca să nu poată ieși mielul afară! Așa că l-am învelit într-un țol de pâslă ca-ntr-o coală. Nici frigul nu mai are pe unde să se strecoară.

Cămaruța mea e într-adevăr o cabină spațială! Toate-s bine legate și ancorate! Aștept să vină Ioana și să-mi aducă asemeni lui Chagal nițică Imponderabilitate! Cu cărțile stau cu tone mai greu. Cine vrea să vină să le citească pe toate în locul meu? Doar că minusul de timp nu mai poate face nimic. Din păcate la anii mei de argint, două lucruri nu mai pot face! Să iubesc și să cânt!

Dex:

- hârzob, hârzoabe

1. Funie groasă folosită la coborârea sau la ridicarea greutateilor din adâncime.

(A se crede) coborât (sau scoborât) cu hârzobul din cer = (a se crede) mult superior celor din jur, a (fi) mândru, îngâmfat.

A cădea cu hârzobul din cer = a veni, a pica pe neașteptate; a se realiza de la sine.

2. Ladă care în trecut servea drept scenă și în spatele căreia păpușarul mânua păpușile; lada păpușilor.

3. Coșuleț din ramuri de brad, în care se păstrează peștii prinși în apele de munte.

Ilie HOZA

Eseu**Wir bauen Pantzer um Kindergärten zu schützen**

Adică: „Facem tancuri pentru a ne apăra grădinițele”, o astfel de frază mi-a rămas în minte, după ce terminasem de ascultat o emisiune pusă pe Pod cast de Deutschland Funk Kultur. Am rămas pe gânduri, încercând să desprind mesajul dincolo de pojghița de la suprafața lui.

Oare în ce măsură contradicția – că ascunde una – are viabilitate. Termenul *Pantzer* creează o reacție de repulsie, făcând imediat trimiterea la război, la irațional, la conflict armat, la confruntare militară, și lista ar putea continua. De când cu invazia rușilor în Ucraina, care ne-a tranzit pe toți catapultându-ne într-o stare de derivă, atât la nivel politic internațional, cât și pe fiecare, ca individ, amenințarea expansiunii conflictului stă ca o sabie a lui Damocles deasupra noastră, iar firul de care atârână, pare gata-gata să se rupă.

Dacă trecem la *Kindergärten* (grădinițe), aici găsim cele mai nevinovate și mai îndrăgite ființe umane: copiii. Ce poate fi oare mai pur decât un zâmbet de copil, mai sincer, mai mângâitor decât copiii ori nepoții, cei care ne poartă visele și speranțele mai departe. Iată că ei, nevinovații, trăiesc, la intervalul de doar câțiva ani, o a doua hidoșenie, o calamitate, produsă nu de natură, ci mai mult ori mai puțin voită, de om.

Prima, poate de el produsă, pandemia, o a doua, nu numai *nevoită* ci și profund urată: *războiul*. În afară de o figură antiumană (habar n-am cum să-l numesc ori ocărăsc, așa că nici nu-mi bat capul cu aceasta): Putin, secondat și ajutat de *putinari*. Iar aceștia din urmă nici nu merită apelativul de că.nari, căci au adus cu ei, la început de mileniu III, groaza, disperarea, văduvirea femeilor, copiii cu viitor în orfelinat, o distrugere în masă a populației, dar și a infrastructurii - ca în vremurile istorice, prin pârjolire, și aici gândul mă duce la atacul tătarilor de la 1241, când, după ce dăduseră foc cetății rodne și bisericii de acolo, dar și altor case, flamele devastatorilor se puteau vedea de la Maieru și poate și mai de departe. Oare să ne fi întors chiar așa de mult în trecut, la instincte și reflexii expansioniste, tendințe care erau specifice altor secole?

Și, oare ce i-a mai rămas „restului” lumii, decât înarmarea, devreme ce orice mijloc diplomatic, fie chiar apelarea la, și punerea în practică a sancțiunilor economice, nu ajută? Da, construim tancuri pentru a baricada și apăra grădinițe, dar nici măcar nu se știe prea bine dacă această măsură va fi și eficientă. Din păcate. În ultima vreme – mai accentuat, după împlinirea a doi ani de la data la care mașina de război a

rușilor s-a pus în mișcare – se vorbește și aici, în Germania, despre pericolul tot mai mare care pare tot mai amenințător, iar ministrul Apărării despre o pregătire a trupelor pentru a putea face față unei eventuale tentative de invazie din partea Rusiei. Mai mult, populația este sfătuită să facă provizii alimentare pentru o situație de nimeni dorită, aceea de război.

Nu vreau să zăbovesc pe teoriile care încearcă să găsească și să explice această stare în care s-a ajuns, dar nici să trec cu vederea un aspect care mi-a făcut și îmi creează mai departe teamă: în vreme ce Ucraina se confruntă cu o continuă epuizare a muniției – cu tot sprijinul NATO – fostul imperiu rus, pentru a cărui întregire se pare că fostul KGB-ist luptă, nu are nicio problemă de acest fel, înzestrarea militară este veșnic realimentată, readusă la zi și se pare că resursele îi sunt nelimitate.

Socotesc că e mai bine să mă opresc aici, că altfel risc să trec la construirea unui orizont negru, pe care raționalul fiecăruia dintre noi îl tot alungă, ca pe niște hiene care nu se dau duse, ori dacă da, doar pe moment, întorcându-se și stând tot timpul la pândă...

Damaschin POP-BUIA

Istorie măiereană**Trei prieteni**

Părintii mei, Vincențiu și Maria Luiza Ilieșiu, au rămas în Ardealul cedat. Nu-i văzusem din 1942, când i-am vizitat în comuna noastră dragă Maieru din județul Năsăud, trecând granița Feleacului cu pașaport... Prin schimb, în martie 1944, au obținut și dâșii pașaport să vină la noi la București, unde aveau trei feciori.

Așa s-a făcut că, într-una din zilele de sfârșit ale lui martie 1944, în casa mea de pe strada Nufierilor din București s-au întâlnit, la o «seară de amintiri», trei prieteni, colegi de școală și ortaci nedespărțiți de copilărie pe ulițele și prundurile Maierului: romancierul Liviu

Rebreanu, compozitorul Dariu Pop și tatăl meu. Erau de aceeași vârstă. Nu se văzuseră de ani de zile, în care multe lucruri se întâmplaseră în viața lor, în țară, în satul copilăriei lor de acum aproape 60 de ani. Câte aveau a-și depăna! Au stat în aceeași casă a bunicilor mei, l-au avut învățător pe dascălul Vasile, tatăl lui Liviu Rebreanu, cel ce-a adus pe Valea Someșului noutatea stupului sistematic al lui Dzirzon și obiceiul împământenit de a face cât mai mulți «oltoni» prin livezi: s-au scăldat împreună în băltoaca morii din Arini; s-au mândrit cu «isprăvile» bătaiosului Alexandru al Boroifului; au suspinat poate toți după copila

aceea mladioasă a pădurarului Ion al Codri; au cutreierat, împreună cu alții de vârsta lor, măgurile și muncelurile Maierului; au cântat în același cor și au bătut toaca de vecernie la biserica din deal ori la aceea zidită de ibovnicul grofoaicei Ileana... Firul amintirilor era lung. Nu se mai termina.

(continuare în pag. 7)

(articol scris de Nicolae V. Ilieșiu și publicat în „Almanah turistic” 1984, pagina 190)

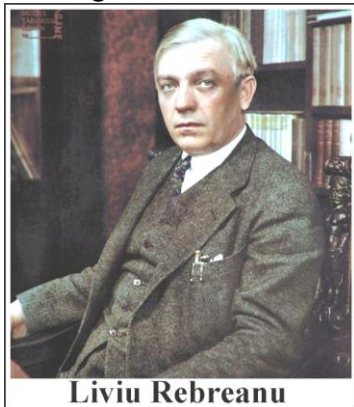
A consemnat **Viorel-Daniel PARTENE**

Istorie măiereană

Trei prieteni

(continuare din pag. 6)

Au ajuns și la imaginea bisericuței din deal. Liviu Rebreanu se întreba când fusese oare înălțată. «În timpul foametei din 1810, când oamenii își făceau mămăligă cu făină din scoarță de mesteacăn» — a

Liviu Rebreanu

răspuns tatăl meu. «Bătrânii ziceau — a adăugat Dariu Pop — că multe din materialele folosite la construcția ei au fost aduse de la mănăstirea Dragomana, ctitorită de cineva din țara Maramureșului prin 1440, dar care din 1750 se afla în ruină».

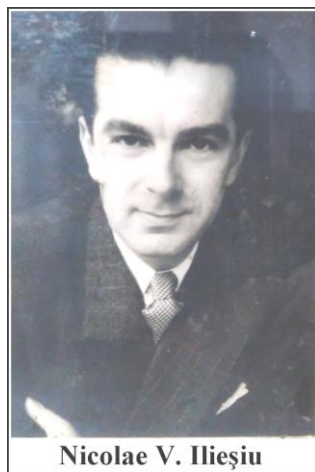

Dariu Pop

«Da — și-a amintit Rebreanu — aveam vreo 10 ani, când tata mi-a arătat în biserică din deal o masă din «butuc» rămasă de la mănăstirea dărâmata de pe Dragomana. Dar îmi stăruie de mult în minte și altceva: pictura ciudată pe lemn înfățișând un martiraj pe roată. Aceea pe care am descoperit-o prin 1926 sau 1927, cu tine, Dariule, când am fost la Maieru. Era așezată deasupra ușii împărătești, în iconostas. Mai există?» «E acolo» — confirmase tatăl meu. «Rămâne ceva cu totul nelămurit, inexplicabil — a intervenit Dariu Pop. Cum a ajuns în mijlocul iconostasului, această pictură care se pare că nu reprezintă nici un sfânt canonizat? Și cum a dăinuit atâția ani neobservată de aceia care au săvârșit martirajul — dacă el reprezintă în adevăr, așa cum se crede tragerea pe roată a unui martir român pentru o cauză națională, de către executanți în uniformă de epocă, cu brandenburguri...!»

În seara cu amintiri, misterul picturii din «biserică foametei» — cum i se zicea la Maieru, n-a fost dezlegat. După ani de la această discuție, prin 1977, am mers în comuna mea natală să cercetez cu

mai multă atenție icoana. Folosind bunăvoința prietenului și vecinului Emil Bagza, animatorul și organizatorul căminului cultural din Maieru, am luat și câteva detalii fotografice. Dintr-un studiu sumar, pictura reprezintă un martiraj prin tragere pe roată care nu are nici o legătură cu biserica. În general, în cazurile cunoscute de execuție pentru motive religioase, cel supus supliciului era ars pe rug, spânzurat, răstignit — și în prezența unui număr cât mai mare dintre aceia care

Nicolae V. Ilieșiu

trebuiau să fie intimidați, călăii fiind de obicei, în haine, preoțesti. În ipoteza, însă, că icoana măiereană înfățișează o execuție pentru motive politice, sociale, cum ar fi o răscoală, revendicări de clasă sau naționale, detaliile ei sunt în sprijinul acestei susțineri, întrucât locul execuției sau supliciului reprezintă un interior de închisoare, în care fundalul îl constituie însăși clădirea închisorii, tipul de construcție și arhitectură aparținând anilor 1700. Cei ce săvârșesc execuția sunt doi bărbați în uniforme militare, cu centuri, coif și pălărie cu pene, purtând ca unelte suplimentare de tortură săbii și bastoane. Nu există asistență, ceea ce denotă îndeplinirea în grabă a martirajului. Autorul picturii se pare că a fost animat de simpatie față de cel martirizat, pe care-l prezintă cu îngrijire artistică, luminându-i trăsăturile pline de suferință, spre deosebire de portretele călăilor înfățișați cu chipuri brutale, exprimând ferocitate. Marginal, tabloul-icoană conține o serie de motive decorative întrucupând adevărate ghirlande, ca o ofrandă omului în cumplitele chinuri.

Prezența unei asemenea picturi într-o biserică românească din nordul Transilvaniei, cu temă

cert laică, de natură social-politică sau de orice altă natură decât cea religioasă, nu poate fi explicată decât admitând ipoteza că: icoana reprezintă un martiraj sau supliciu aplicat unui român, de către asupritorii lui direcți, din perioada 1700-1800 din Transilvania; autorul anonim este un simpatizant al celui executat sau maltrat; pentru a se sustrage actului de răzbunare și pentru a fi conservată fără riscuri de recunoaștere din partea asupritorilor direcți, s-a recurs la păstrarea ei în biserică și chiar în mijlocul iconostasului, putându-se confunda ușor cu martiraje pentru religie și pentru credință creștină, care sunt în mod obișnuit înfățișate în picturile și icoanele bisericesti.

Firește, o cercerare de detalii întreprinsă este singura în măsură să stabilească și să îmbogățească adevărul despre pictura din Maieru. Ar fi o pagină în plus la istoria suferințelor la care a fost supus de-a lungul veacurilor poporul român de pe aceste meleaguri pentru lupta lui de eliberare, independență și credință străbună.

Scenă de martiraj prezentă în iconostasul Bisericii din Deal (fotografie aflată în Muzeul „Cuibul visurilor” Maieru)

(articol scris de Nicolae V. Ilieșiu și publicat în „Almanah turistic” 1984, pagina 190)

A consemnat **Viorel-Daniel PARTENE**

Semnal

Anieșul are un poet talentat

Tânărul medic stomatolog Daniel Pârlea, originar din satul Anieș, sat aparținător comunei Maieru, a debutat cu câteva poeme în revista noastră încă din perioada liceală. De atunci a

Daniel Pârlea

Sursa foto: <https://www.facebook.com/>

continuat să scrie și nimeni nu credea că nu va urma Facultatea de Litere. Dar destinul a făcut să devină „doftor de dinți”, cum se zice pe la noi. În 2022, a reușit să publice la editura Karuna din Cluj-Napoca volumul de versuri *Însemne personale*,

pe care, din modestie, l-a semnat cu pseudonimul Alexandru Daniel.

Până la comentarea cărții sale, pentru edificarea cititorilor noștri, reproducem două poeme:

Cancelarul vitreg

Pictorii capelelor sixtine se adună plecați
Ramarile minții lor transpuse pe lacrimi
Umezesc din dorința mea de fericire.
Cu ea, observ și ating frumosul din miezuri.
Aș prezice că munții vor mângâia câmpiile
Și batalioanele vor aduna semnături pentru pace,
Năvoadele pescarilor vor scufunda mări
Doar tihna vocii tale, pat din veșmântul lui Dumnezeu.
Sau eu, prea visător?

Cu adevăr fermentat în adevăruri te clătesc
Ești mostra rațiunii, a timpului și a mea.
Deci, te implor, ucide-mă.

Argint și cerneală

Las urme de cerneală vie
Pentru un roman perpetuu
Colind orizonturile pe corăbii mici
Nemulțumind apele vii.
Ți-aș lăsa valsuri marine
În suflet, navigând spre mâine.
Mă simt lipsit de echipaj
Iar deriva mi se pare un deznodământ
Demn de o călătorie lungă.
Creaturile mărilor se veselesc
De încă o derivă prea sensibilă.

A consemnat **Icu CRĂCIUN**

Bucătărie tradițională

Bucătăria tradițională a satului Nepos

În lumea satului românesc, alături de evenimentele importante din viața omului, bucătăria a ocupat întotdeauna un loc de seamă. În evoluția sa, ea este influențată de factorii economici, sociali, de climă, relief, de cultură și grad de civilizație, de gusturile și preferințele oamenilor. Cu toate acestea, ea reușește să-și

păstreze tradiția, gustul mâncărilor transmițându-se din generație în generație, fără a ignora totuși tendințele înnoitoare din acest domeniu.

Pe Valea Someșului Mare, la 12 km de Năsăud se află localitatea Nepos, renumită prin tradițiile sale culinare. Ea poate fi cunoscută în

toate împrejurările. La nunți, botezuri, înmormântări sau cu alte ocazii, bucătăria neposencelor este în competiție cu multe altele din această zonă.

(continuare în pag. 8)

Mircea DAROȘI

Bucătărie tradițională**Bucătăria tradițională a satului Nepos***(continuare din pag. 7)*

Încă din cele mai îndepărtate vremuri, hrana țaranului provenea din munca sa și a familiei sale, și arareori se completa cu ingredientele care se folosesc în mod exagerat în zilele noastre. Nu dispunea de un spațiu anume, ca în prezent, pregătirea mâncărilor a avut loc în aceeași încăpere în care locuia și dormea. În tindă era cuptorul de copt pâine și tot acolo se păstrau cele câteva vase, oale, cratițe, blide de lut, linguri de lemn și de aluminiu, așezate pe „blidar” sau „almariu”.

Rânduiala servirii meselor era diferită ca număr peste zi, în funcție de anotimp. Vara, când muncile agricole erau în toi, iar ziua fiind mai lungă, se serveau patru mese: prânzul de dimineață, gustarea de amiază, care de obicei era pe câmp, ojina, între orele 17-18, tot pe câmp și cina în jurul orelor 20-21. Primăvara și toamna, când zilele erau mai scurte, țărani serveau masa numai de trei ori pe zi, iar în timpul iernii se rezumau la două mese, una de dimineață și alta când începea să se întunece.

În zilele de post, mâncărurile erau și ele diferite. Nu se făceau mâncăruri de dulce, de obicei, în Postul Crăciunului, în Postul Paștelui, când se mânca fasole, cartofi, varză și alte legume care erau preparate cu uleiuri vegetale. Tot în aceste zile se consumau fructe uscate, de pildă, prune sau mere. În zilele de dulce, atât în sărbători, cât și în cele lucrătoare, alimentele de bază erau: carnea, ouăle, brânza, laptele cu derivatele lui și la toate acestea se adăugau, în funcție de preferințe, legumele de tot felul.

În timpul iernii se consuma carnea de porc, începând de la Crăciun și până în primăvară. Tăiatul porcului este o adevărată tradiție în această zonă și se păstrează și în zilele noastre. Seara ase ține așa-zisa, „cină a porcului”, alții îi zic „pomana porcului”, la care participă toată familia și neamurile mai apropiate.

Se face o tocană cu multă carne, care se mănâncă de obicei cu mămăligă. Nu lipsește „jinarsul fiert” (țuica) și uneori, chiar și vinul sau

berea.

Preparatele din carnea de porc (cârnați, călbași, toba, ciolanele și slămina) se pun în pod la afumat. Mai nou, aproape fiecare gospodar are afumătoare. După ce slămina s-a afumat, se pune în slatină, în care se conservă foarte bine. Pentru a se păstra peste vară, cârnații afumați se prăjesc în untură sau ulei, ori se fierb în zeamă de varză murată (moare) și se pun în borcane, mai mici sau mai mari.

Primăvara, se consumă carne de miel, iar toamna, de oaie. Nu este lipsită de interes nici cea de vită și în mod deosebit cea de vițel. Pe lângă aceste alimente de bază sunt consumate și cele din comerț. Este cunoscut că, la baza alimentației țaranului nostru, alături de produsele amintite mai înainte, a fost mămăliga, sau „coleșa” cum se spune în aceste părți, făcută în ceaun. Până la apariția porumbului, ea a fost preparată din mei și orz. Specific pentru această zonă este mămăliga cu brânză învelită în mămăligă fierbinte. Deosebit de apreciate sunt tocănițele de pui, de găină, de carne de porc sau vițel, însoțite de mămăligă și murături.

În arta culinară tradițională sunt cuprinse și alte mâncăruri cum ar fi: varza călită (cureci fript), fasole frecată sau fasole verde (păstăi), tocăniță din ciuperci, tocănița de cartofi, (napci pârghăluți).

Pâinea este un aliment mai nou. Pe vremuri era făcută din făină de porumb și se numea „mălai”, dar cu trecerea timpului a fost înlocuită cu făina de grâu și i se spune „pită”. Era coaptă în cuptor, cam o dată pe săptămână. Aproape fiecare gospodar cultiva grâul pentru a-și asigura pâinea necesară familiei. Astăzi au apărut brutăriile sătești care asigură zilnic pâinea necesară pentru întreaga populație din sat.

Ciorbele de legume, supele dulci cu tăieței sau „lășcuțe”, zeama de cartofi sau de fasole completează meniul tradițional. Suntem cunoscuți și peste hotare prin vestitele noastre sarmale, sau, „găluște”, făcute din varză murată, iarna, sau crudă vara, și chiar din foi de vițel de vie. Se umplu cu orez și carne tocată. Pe vremuri erau gătite cu păsă de porumb și se puneau la fiert într-o oală de lut, având între ele și câte-o bucată din capul afumat de porc sau gușă.

Găluștele se servesc de obicei cu ocazia sărbătorilor creștinești: de Crăciun, de Paști, de Rusalii, dar și în zilele obișnuite, îndeosebi la sfârșitul săptămânii. Sunt nelipsite însă la nunți, înmormântări, botezuri etc.

Laptele și derivatele lui sunt deosebit de apreciate în alimentația țărănească. Neposenii sunt crescători de vite și oi, ceea ce le dă posibilitatea să folosească frecvent laptele proaspăt fiert „brânza de vaci și de oi, urda și cașul, laptele acru, smântâna (groștiorul), zara folosită de obicei pentru zămuri.

De la păsările de curte (găini, rațe) se

folosesc ouăle și carnea care se prepară în diverse feluri: ouă fierte, papă sau ochiuri, iar carnea este deosebit de gustoasă în tocănițe care se servesc cu mămăligă.

Sunt minunate și

supele dulci cu tăieței (toșmagi), în care carnea de găină are un gust aparte. De obicei se taie găinile mai bătrâne, conform expresiei: „găină bătrână face zama bună”.

În privința legumelor, trebuie menționat faptul că majoritatea gospodinelor se ocupă cu grădinăritul, cultivând: ceapă, varză, morcovi, castraveți, roșii, fasole, ardei, usturoi, care sunt consumate în stare crudă cum sunt salatele sau diversele mâncăruri, iar altele se pun la murat ca varza, castaveții, gogoșarii. Verdețurile, precum pătrunjelul, păstârnacul, țelina, cimbrul și mărarul sunt ingredientele care dau un gust minunat ciorbelor și tocănițelor.

Neposenii cultivă cartofii, deoarece este considerată o hrană de bază. Se prepară în zeci de feluri și nu lipsește din meniurile casei. Sunt deosebit de gustoase tocănițele cu cârnați sau costițe afumate, ciorbele de cartofi, dar și mâncarea de cartofi „rântăliți”. Cartofii sunt folosiți însă și în hrana animalelor. În domeniul dulciurilor, a „copturilor” cum se mai spune, un loc aparte îl ocupă prepararea cozonacilor cu nucă, cu rahat, cu mac, a prăjiturilor de tot felul, dar nu lipsesc plăcintele cu brânză de oi, de vaci, urdă dulce, gogoși sau pancovele și multe altele. Cine poposește în această localitate, are posibilitatea să se bucure de ospitalitatea neposană.

Mircea DAROȘI

Redactor-șef: ICU CRĂCIUN

Redactori: Viluț Cărbune, Ilie Hoza, [Macavei Al. Macavei], Iacob Naroș, Mircea Prahase, Alexandru Rațiu, dr. Lazăr Ureche, Liviu Ursa, Viorel-Daniel Partene.

Acest număr apare cu sprijinul financiar al Primăriei Maieru.

Correspondenți externi: Damaschin Pop Buia (Germania), Alex Pop (SUA)

Precizare: Responsabilitatea materialelor publicate aparține în exclusivitate autorilor.

Adresa redacției: Muzeul Cuibul visurilor Maieru, județul BISTRIȚA-NĂSĂUD

Machetare și tehnoredactare computerizată: Viorel-Daniel Partene

E-mail: icu_craciun@yahoo.com

Tipar: REVOX INTERNATIONAL PROD SRL, Bistrița,

Str. Gen. Grigore Bălan, nr. 25, tel: 0263 231 341 ISSN 1224 - 643

Învățământ

CUIBUL VISURILOR

Sport

Cultură